

PŘIROZENÁ A UMĚLÁ RADIOAKTIVITA

aneb

Jak se dá změnit prvek

Zapiš si do sešitu:

Jádro atomu se skládá z kladně nabitých protonů a neutronů bez elektrického náboje.

Částice v jádru se nazývají společně nukleony.

Protonové číslo Z udává počet **protonů**

Nukleonové číslo A udává počet **všech částic** v jádru, tj. protonů a neutronů dohromady.

Př.: ${}_{13}^{27}\text{Al}$ .... v jádru je celkem 27 částic, z toho 13 protonů.

Neutronů v jádru je $27 - 13 = 14$

Látka složená ze stejných atomů se nazývá nuklid.

Atomy téhož prvku s různým nukleonovým číslem se nazývají izotopy jednoho prvku.

Př.: ${}_{92}^{238}\text{U}$ .... ${}_{92}^{235}\text{U}$ ${}_{6}^{13}\text{C}$ .... ${}_{6}^{12}\text{C}$

Zapiš si do sešitu:

Radioaktivita:

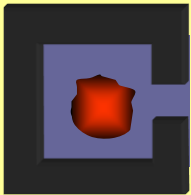
- schopnost atomových jader samovolně vysílat záření.
Takové nuklidy nazýváme radionuklidy nebo radioizotopy.

Radionuklidy:

- přirozené (vyskytují se v přírodě)
- umělé (vznikly reakcemi v laboratorních podmínkách)

Radionuklidy vysílají záření...

RN

GM

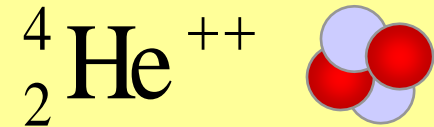
- jeho detekce Geiger-Müllerovým počítačem.

Zapiš si do sešitu:

Složky jaderného záření:

α záření

- jsou prudce letící jádra hélia

β^- záření

- jsou prudce letící elektrony

β^+ záření

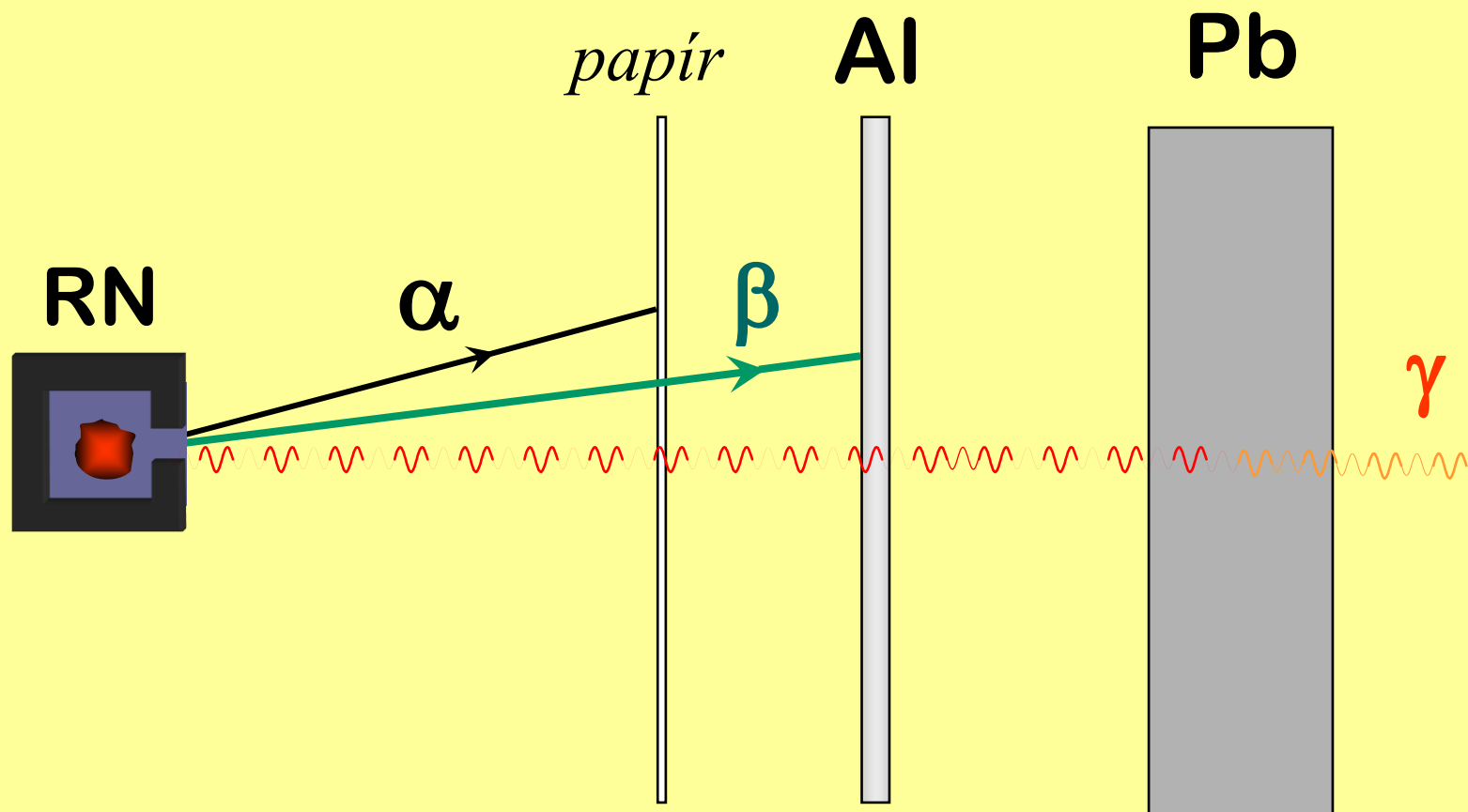
- jsou prudce letící pozitrony

γ záření

- elektromagnetické záření,
fotony s vysokou energií,

Pronikavost rádioaktivního záření:

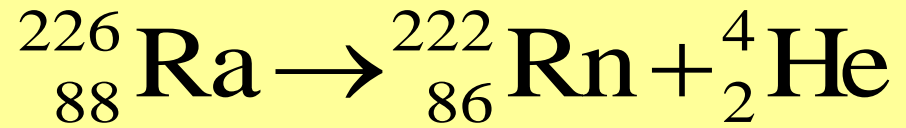
α - záření zastaví list papíru.

β - záření zastaví hliníkový plech.

γ - záření částečně zeslabí olověný blok.

Přirozená radioaktivita:

Samovolné přeměny některých atomových jader.

Marie Curie-Sklodowska

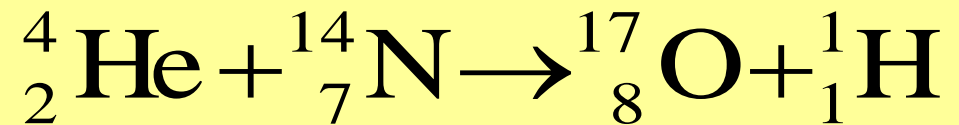
V roce 1898 objevila rádiu - silný zářič.

Přirozená radioaktivita:

Samovolné přeměny některých atomových jader.

Ernest Rutherford

${}^1_1\text{H}$ - proton

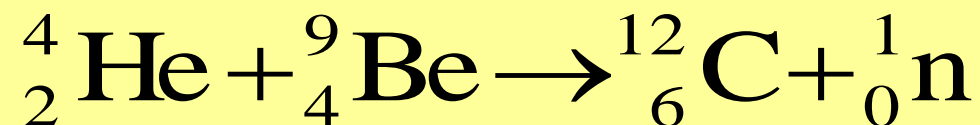
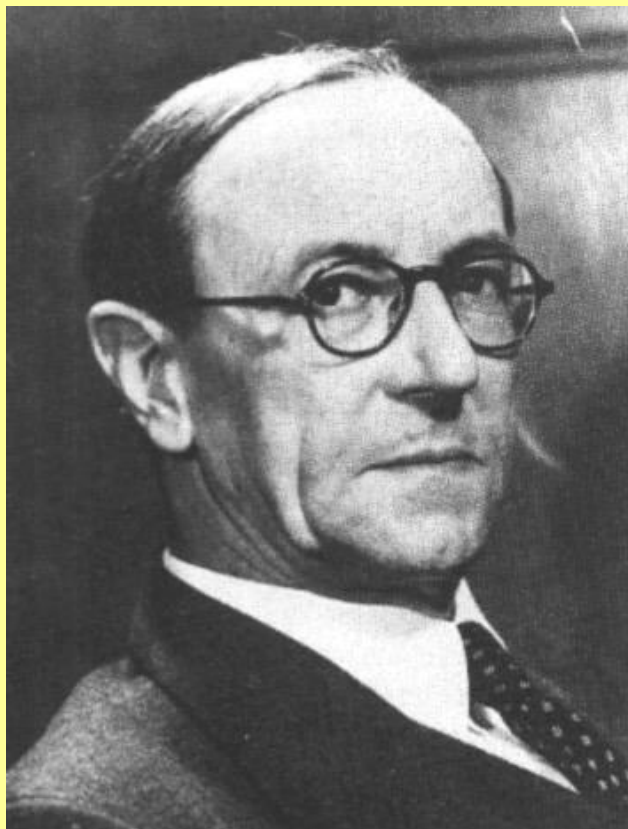
Přeměna dusíku na kyslík...

V roce 1919 uskutečnil první umělou přeměnu prvků.

Přirozená radioaktivita:

Samovolné přeměny některých atomových jader.

Ostřelováním Be α -částicemi vzniklo záření, jehož částice neměly elektrický náboj...

James Chadwick

V roce 1932 objevil neutron.

Přirozená radioaktivita:

Samovolné přeměny některých atomových jader.

Při určování stáří archeologických vzorků se využívá radioaktivní rozpad nestabilního izotopu uhlíku

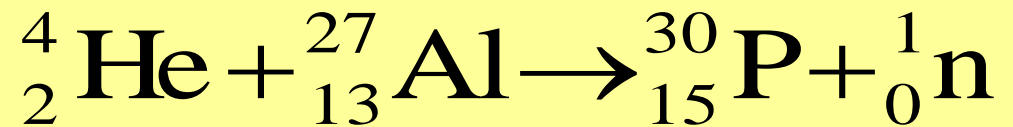
Umělá radioaktivita:

Radioaktivní jádra jsou produktem jaderné reakce.

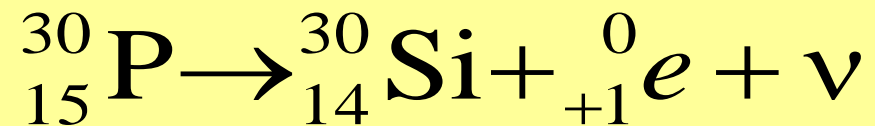

*Frédéric a Irène
Joliot-Curieovi*

Ostřelováním **Al** α -časticami...

- vznikla jádra **P**, která se spontánně měnila na **Si**...

V roce 1934 objevili umělou radioaktivitu.

Zapiš si do sešitu:

Přirozená radioaktivita:

Samovolné přeměny některých atomových jader.

Umělá radioaktivita:

Rozpad jader prvků je vyvolán předchozím ozářením.

Poločas rozpadu je doba, za kterou se rozpadne polovina množství radioizotopu.

Různé látky mají různý poločas rozpadu.